

nahajaš v obliki: Intionius; še so na Pohorji, na Koroškem pa rodbine: Incko. Acio pomenja: cacuminosus: ac, *) cacumen montis, acnik (v letopisih desetega stoletja: Aznich) ime gore na Koroškem.

Imena Devognata — Devoroda in Brogimara so bile gotovo nekdanj priimena staroslovenskih boginj, kakor imena: Mogimar, Mogit, Mogir, Lutomar itd., ktere na slovensko-rimskih kamnih beremo. Imena severnoslovenske historične, kakor: Rastislav, Preslav, Perejeslav, Suleslav, so nekdanj gotovo tudi bile priimena staroslovanskih božanstev, ker tudi staroindiški bogovi luči, svetlobe, ognja, kakor Agni in Indra se v vedah velijo: Vardhāgravas = Rastislav, Prāgravas = Preslav, Vasūgravas = Vesnoslav, Svitoslav, Parthugravas = Pultoslav, Platoslav, weitvernehmbar, Suḡravas = Dobroslav, Čravata, particip. futuri passivi, der zu hörende = preisenswerthe slov. Slavata, Svaraḡravas = Ηρόαλε Feσ — Herakles, severnoslov. Svaroslov, splendore clarus; primeri ime božanstva: Svaroh itd.

Gosp. Hicinger je bral na nekem kranjskem kamnu ime: Mitrapus = Mitrap, Sonnenstier. Mitra po oslabiljenji iz matra, messend, zumessend, spendend, wohlwollend, freundlich, se je solnce velelo pri starih Indih in Persih, gotovo tudi pri norenskih Slovencih, kakor ime Mitrap opominja iz mitra, solnce, in ap, sansk. apen, bik, horvats. apa, japa, bos gignens, taurus. Na to poznamovanje solnce opominja ime slovaške gore: Matra, primeri: slovenska Matra, Windischmatri, dalje staročeško slavno ime: Vratislav, Mitrovski Netolic! Ime Vratislav je toraj bilo priime solnčnega božanstva, ker nazor vrtenja nahajamo pri starih arjanskih narodih, primeri: „coelum vertitur“ (Virgil. Aen. II. 250), dalje indiško (Nir. III. 22): Vi vartete áhani čakriyeva. Se vrtita dan in noč kot kolesi. Zato o kresu Slovenci ognjeno kolesce potakajo s hribov, ali pa je v zrak mečejo.

Ker Mitra pomenja tudi: prijazen, dobrohoten, se tedaj v njem znajde združeni pomen: Radogost („iže jest gostem rad“, kateri je gostem rad), in ker na Radogostovi podobi retranski beremo: Van = nemškemu: unan, favere, sansk. van favere, adjuvare, primeri slov.: na dober van! tedaj historične imena severno-slovanske Uneslav, Unegost, **) favore clarus, adjutorio clarus, hospitibus favens, so bile enkrat priimena Radegostove, ravno tako imena na slovensko-rimskih kamnih: Van, Vanino itd. Na Štirskem še imamo rodbine: Van, Vaniš, Vanino, Vangost, Vengost, Vanetina, ime kraja, Uniše, ime vesi sosedni vasém: Boletina in Hotunje, spomni se imen Boleslav in Hotimar, Hotimir!

Slovstvene stvari.

Slovensko slovstvo.

Pojasnilo.

Ravno sada se je g. predplatiteljem razposlal prvi svezek moje knjige: **Узajemni pravonic slavjanski**, to je, uzajemna slovnica ali mluvnica slavjanska. Molim vsakoga gospoda predplatitelja po sebi i vse skupa, da mi ne zamere, da se je te svezek tako po polževo bérzo

*) Spomni se na goro, ktero lahko iz Ljubljane vidiš, Ac, z aphaereto: hac.

**) Va se razveže v u, primeri sansk. vas, tegere; korenika slov. besede usma, corium, var, tegere, korenika slov. besede: urbas. Pis.

tiskal; jaz toga jamačno nisem bil kriv. Drugi svezek je uže dotiskan i tretji se sada tiska i skerbel budem koliko moguče, da se cela knjiga v kratkom dogotovi. Cela knjiga bude obsegala 15 tiskanih listin (bögen) i ji bude cena dučanska (ladenpreis) tri stotinjake avstrijske vrédnosti; kdo pak pošlje meně v plačanom (frankiranom) listě pod doli stoječim naslovom novce, dobi čelu knjigu po 2 stotinjaka i 50 kr. avstr. vr. Gospodi, kateri su uže na prvi svezek se predplačali s jednim stotinjakom, dobe 2. in 3. svezek zajedno, vkup s glavnim naslovom, s predgovorom i s kazalom i molim učtivo, da, kada ta dva svezka sprijemu, blagovole mi za obadva svezka v plačanom listě poslati samo jeden stotinjak i 50 kr. avstr. vrednosti. To moram ješče reči, da svezka 2. i 3. budeta mnogo zanimiveja i važneja od prvoga.

Matija Majar,

fajmošter v Gorjah, Post Arnoldstein, Kärnten.

Slovstvena drobtinica.

Odgovor.

Otudi *) vprašal me nekdo,
Kako se pesmice pojó?
„En tolar, al' še več bi dal,
Da bi kovati jaz jih znal.“
Prijatelj! mu odgovorim,
Cenejše to te naučim:
Za vsako dal boš pesmico
Krv iz srca kapljico.

Josip Novak.

Ozir po svetu.

Danci in njih jezik.

„Novice“ imajo navado, da vsakokrat svojim bravcem pojasnujejo take reči, ktere svet pretresajo. Sitno je človeku, ako sliši ali bere v časnikih to in uno, pa ne vé, pri čem da je.

V poslednjem listu smo že rekli, da skor vse drugo se je skrilo zdaj za tem, kar se godi v Schleswig-Holsteinu (Šlesvik-Holstajnu). Ti deželi ali vojvodini ste prav nemški, pa že danski kralj Kristjan I. (leta 1448) ju je (z Norveško vred) združil z danskim kraljestvom (Dänemark); leta 1815 je kralj Friderik VI. stopil s Holsteinom in Lauenburgom v nemško zvezo ali nemški „bund“. Naš namen ni, da bi razlagali tū pravice do dedinskega nasledstva; omenili smo že zadnjič, da po smrti danskega kralja Friderika VII. sta stopila zdaj dva na noge, ki vsak hoče vojvoda, to je, vladar biti Schleswig-Holsteinu: eden Kristjan IX. je sin rajncega kralja, drugi pa Friderik VIII. je vojvoda avgustenburški. Vsak trdi, da po svoje ima pravico do prestola schleswig-holsteinskega.

Vojvoda avgustenburški, ki se je pod imenom Friderika VIII. oklical za vladarja schleswig-holsteinskega, hoče Nemcem spolniti gorečo željo, da se

*) Atiđi (otudi) = unlängst, vor kurzer Zeit. Vprašal sem enkrat slavnega pokojnika gosp. Metelko-ta, kako bi se lepo slovenski reklo „možar“, ker pri vsakem popisu kake slovesnosti „možnarji pokajo“? Odgovor: kakor pravimo zvonec od „zvon“, tako smemo reči: topec od „top“. Čul sem pa na Dolenskem drugo besedo, namreč: „akovnik (okovnik) od okovati, ker so bili prvi možarji gotovo iz lesa in okovani, kakor turški topovi. — To, če tudi ne popisovavcem svečanosti, vendar kakemu lekrikografu. — Beseda „otudi“ je staroslovenska. V tistem kraji (na Krki in v okolici, tudi v ribniški dolini), kjer je ta beseda še živa, nahaja se tudi staroslovenski genitiv. Na pr.: pet rakii, šest goldinariii, mesto: pet rakov, šest goldinarjev. Pis.

Schleswig-Holstein odcepi Danii*) in da se reši podložnosti ki mu je zatirala nemški jezik in nemško narodnost. Po vseh nemških okrajnah se razlega glas po rešitvi iz danskega jarma. S kolikim pravom da hočejo Nemci svoje brate v Schleswig-Holsteinu odcepiti Danii, in ali Danci res tako silno zatirajo nemški jezik in njih nemško narodnost, nam ni znano, pa tudi preiskava tega ne spada v namen teh vrstic.

Mi tukaj le to povemo, da starodavni Danci so istega rodú z Nemci (eno njih koleno so Cimbrici) in da danski jezik (dönsk tonga) je izprva bilo narečje skandinavskega prvotnega jezika, ki se je čisto ohranil le še v Islandii in se tu še tako govori in piše. Sedanji danski jezik je zmes germanskega in zlasti anglosaksonskega jezika; ta jezik je v 17. stoletju se jel omikovati v književni jezik, v katerem imajo Danci zdaj veliko in imenitno literaturo. Govori se po vsi Danii in Norvegii; od jezika švedskega se le malo loči.

Da ga bravci naši poznajo, damo jim za pokušnjo „Oče naš“ (Vater unser), ki smo ga ponatisnili iz A. Auer's „Sammlung des Vater unsers in mehr als 600 Sprachen“ (zberko „Oče našev“ v več kot 600 jezicih). Danski „oče naš“ se tako-le glasi:

*Vor Fader, du som er i Himlene,
Helliget vorde dit Navn;
Komme dit Rige;
Skee din Villie, som i Himmelen, saa og pa Jorden;
Giv os i Dag vort daglige Brod;
Og forlad os vor Skyld, saa som vi og forlade vore
Skyldener;
Og leed os ikke ind i Fristelse;
Men frie os fra det Onde.
Thi dit er Riget, og Kraften, og Herligheden i Evighet.
Amen.*

Da tega jezika ne razume noben Nемец, je gotovo; zapopadljivo je tedaj, da se ga branijo, ako je res, da ga jim hočejo Danci posiliti in jim narodnost vzeti. Jezik materni je dar božji in mora svet biti vsakemu človeku in narodu, ki se ni že tako deleč izgubil, da sam sebe zatajuje.

Narodopisne stvari.

Črnogorci.

Zgodovinska povest.

V češčini spisal P. Chocholoušek.

(Dalje.)

III.

Vladika je ondaj v Umaču stanoval; tje se je tudi Jefrem s svojo ljubo napotil, predno je šel domú. Kdor ju je na potu srečal, gledal ju je z začudenjem; mladenči so zavidali Jefremu, lepe črnogorske dekleta Zaidi, starci pa so hvalili Jefrema, da je tako hrabro otel nevesto iz kočje dušmanove, kakor Črnogorcu pristje; le matere so na tihem karale junaka, da je tuje dekletu si izvolil, in ker je bil vsak željen znati, kaj hoče temu vladika reči, prišel je Jefrem z dosti dobrim spremstvom v Umač.

„Svetli vladika!“ — spregovori Jefrem stopivši s svojo ljubljeno pred vladika in poklonivši se mu pri-ljudno, toda ponosito — „šel sem po ženo v kočjo ne-

prijateljevo, — tu je. Želi, da bode mati junaških sinov, da Gora ne pade Turčinu v pesti.“

„Kaj veliš, Jefrem?“ — reče vladika — „to dekletu je Turkinja.“

„Ona veruje v Boga Očeta, Sina in sv. Duha, in v presveto Bogorodnico; pop jo bo krstil in učil, kako je treba pri naši veri živeti, — in kaj še hočeš več?“

„Govôri, dekletu“ — ukaže vladika obrnivši se k Zaidi — „je li resnica, da želiš biti pravoslavna krist-janka?“

„Kar vaš Faris*) veruje, to tudi jez verujem“ — odgovori Zaida.

„To je vse prav!“ — odgovori vladika in se malo zamisli. Za malo časa obrne se k Jefremu s tem prašanjem: „Zakaj si prigrdil naše dekletu, da si iskal si žene pri dušmanih?“

„Svetli vladika!“ — odgovori Jefrem ognjeno, — „nisem mogel strpeti, da malopridni mostarski vezir to krasoto poseduje; pogledaj jo saj!“ V tem dvigne Zaidini pajčolan raz lica, in ona, ker je toliko mož okoli sebe zagledala, zarumeni sramožljivosti kot vedro nebo po solnčnem zapadu. „Je li mladi mesec lepši od Ahmetove hčere?“

Mladenči so začujeni vzkliknili, starci pa so hvalili lepoto Zaidino, ktera svoje lice na Jefremovih prsih skrije.

„Jefrem! resnica je“ — klicali so drugovi njegovi. „Svetli vladika, izpolni mu željo!“ — prosili so vladika, ki, skrben oče svojih podložnikov, tužno je mislil o žalostnih nasledkih, ktere bode še imela žalostna ta otmica. — Toda, ko pogleda ljudstvo, vidi, da je zastonj vsak upor od njegove strani. Ni se hotel tedaj upirati zahtevanju svojega ljudstva.

„Vse je pravo, ljubeznjivi moji“ — reče obrnivši se k ljudstvu — „kakor vi, sodim tudi jez; toda popred mi mora Jefrem še na eno vprašanje odgovoriti.“

„Govori gospodar, govori!“ — oglasé se Črnogorci skazovaje svojo zadovoljnost vladiku.“

„Ali si pa premislil, Jefrem“ — obrne se vladika k prositelju — da mostarski vezir hoče otmico svoje zaročnice na Črni gori osvetiti? So li tvoji rojaki pripravljani, da prenesó jad zavoljo tebe?“

„Ej gospodar“ — odgovori Jefrem — „vsi za enega, in eden za vse! Tako so vedno mislili Črnogorci. Naj dojdejo Turki, ako jih je volja; mi jih hočemo potolči, bogatega si plena napleniti, naši junaki pa se bodo malo razveselili.“

„Je li istina, bratje?“ — obrne se proti skupščini. „Istina je, istina!“ — klicali so Črnogorci — pri nas je že tako premirno; treba, da se poigramo!“

„Naj bo tedaj!“ — reče nazadnje vladika, kakor primoran, — „Zaida, Ahmetovo dete, ti si svobodna hči Črnogorska.“ — S tem jo dá Jefremu in stavi jo pod brambo vsega naroda.

„Lep vam je ta mladeneč, Jefrem“ — govorili so starci — „naša deca so res pravi Črnogorci“ — govorili so drugi — „kakošni smo mi bili v mladosti“ — pristavili so tretji.

Sedaj obstopijo Jefrema mladenči, Zaido pa dekletu, pop ju poroči in ona se prekrsti. Jefrem se odpoti domú in začne svatbo pri-gotavljati, vladika pa razmišljati, kako hoče Turkom braniti se, ker je dobro vedil, da ne izostanejo dolgo.

IV.

„Bog blagoslovi!“ — zakliče Ivan, Stankov brat, stopivši po svatbi Jefremovi na prag njegove sobe.

„Dobra ti sreča!“ — odgovori Jefrem sedé pri Zaidi, in stopi gostu naproti.

*) Faris, to je, turški Akiles = junak.

*) Dansko kraljestvo leži gori v severnem delu Evrope in se stikuje s severno Nemčijo; obdano od severnega in izhodnega morja obstaja 1) iz mnogo otokov, 2) polotoka Jütland, kteri se razdeluje v severni Jütland in pa v južni Jütland ali vojvodino Schleswig, 3) iz nemške vojvodine Holstein in Lauenburg, 4) iz otokov Färöer, in 5) iz otoka Island. Tudi v Azii, Afriki in Ameriki imajo Danci nekoliko naselbin.